

2. „KUR DINGO TIE VAIKAI?“

Jūsų liks nedaug, o jūsų bus kaip žvaigždžių danguje, nes nepaklusote Viešpaties, savo Dievo, balsui. Įst 28, 62

Kodėl europiečiai atsisako turėti vaikų, regis, susitaikę su tuo, kad jie netolimoje ateityje išnyks iš Žemės paviršiaus? Ar praeities karų nuostoliai ir imperijų žlugimas sunaikino Europos tautų norą gyventi? Atidžiau pažvelgus, paaiškėja visiškai kita priežastis.

Pirmasis pasaulinis karas baigėsi Vokietijos pralaimėjimu ir padalijimu; Vokietijos nuostoliai siekė du milijonus žuvusiųjų ir dešimtis milijonų sužeistųjų. Nepaisant to, Vokietijos gyventojų skaičius po 1919 m. augo taip sparčiai, kad Prancūzija, viena iš nugalėtojų ir artimiausia vokiečių kaimynė, neišvengiamai susirūpino. Po Antrojo pasaulinio karo nugalėta Vokietija ir Japonija, taip pat pergalinga Amerika, patyrė gimstamumo šuolį. Analizuodami gyventojų skaičiaus augimo duomenis, pastebime, kad europiečių požiūris pasikeitė septintojo dešimtmečio viduryje, pokario klestėjimo įkarštyje; būtent tada Vakarų moterys pradėjo atsisakyti savo motinų gyvenimo būdo. Šio pokyčio priežastis lieka neaiški, tačiau priemonės gana aiškos: kontracepcija Vakaruose perpus sumažino gyventojų skaičiaus augimą, o abortai tapo savotiška „antra gynybos linija“ nuo nepageidaujamų vaikų.

Pažvelkime į istoriją. Tik kartą anksčiau Jungtinių Valstijų gyventojų skaičiaus augimo tempas nukrito žemiau gyventojų skaičiaus pakeitimo lygio – Didžiosios depresijos metu, kai šalies ekonominis pajėgumas sumažėjo perpus, o ketvirtadalis darbingų gyventojų liko benamiai. Didžiosios depresijos sukeltas pesimizmas neabejotinai paveikė vaikų gimdymą: kodėl gimė vaikai, kai geriausi laikai, regis, praėjo amžiams? Taip atsirado ketvirtojo dešimtmečio „tylioji karta“ – palyginti maža karta, vienintelė Jungtinėse Valstijose be prezidento.

Pokario kūdikių bumas prasidėjo 1946 m., pasiekė piką 1957 m. ir baigėsi po septynerių metų. Tačiau Antrojo pasaulinio karo kartos gyvybingumas blėso, o „kūdikių bumo“ karta artėjo prie vaisingo amžiaus, buvo išrastas naujas nepageidaujamo nėštumo išvengimo metodas, daug mažiau barbariškas nei užkampiuose atliekami abortai.

Istorikai vieną dieną kontraceptines tabletes vadins tabletėmis, kurios sugriovė Ameriką. Tabletės buvo pradėtos pardavinėti 1960 m. Po trejų metų 6 procentai

Amerikos moterų vartojo daktaro Rocko išradimą; iki 1970 m. 43 procentai „vartojo tabletes“. Katalikų bažnyčia aršiai protestavo prieš tablečių vartojimą, o popiežius Paulius VI išleido encikliką „Humanae Vitae“, kurioje visi dirbtinio gimstamumo kontrolės metodai, ypač kontraceptinės tabletės, buvo pasmerkti kaip nuodėmingi katalikams. Tačiau kol siautėjo „tablečių karas“, iškilo naujas pavojus.

Sherry Finkbine, Arizonos televizijos reporterė ir keturių vaikų motina, vartojusi talidomidą – vaistą, kuris jau buvo žinomas kaip sukeliantis apsigimimus, – staiga sužinojo, kad vėl laukiasi. Natūralu, kad ponია Finkbine nenorėjo apsigimusio vaiko; Ji pasiguodė draugams, kad planuoja pasidaryti abortą. Kai žinia nutekėjo spaudai, ponია Finkbine pradėjo gauti ir grasinimų, ir pasiūlymų globoti negimusį vaiką. Abortas vis dar buvo nelegalus, todėl ponios Finkbine noras sukėlė karštas nacionalines diskusijas. Sprendimas buvo paprastas: ponია Finkbine nuskrido į Švediją ir ten pasidarė abortą.

1966 m. byla buvo pamiršta, nes šalyje kasmet oficialiai buvo atliekama 6000 abortų. 1970 m. šis skaičius išaugo iki 200 000, nes Niujorko ir Kalifornijos gubernatoriai Johnas D. Rockefelleris ir Ronaldas Reaganas pasirašė labai liberalius abortų įstatymus.2 1973 m. šalyje kasmet buvo atliekama 600 000 abortų.3 Tais pačiais metais Aukščiausiasis Teismas, į kurį kreipėsi trys iš keturių prezidento Nixono oponentų, paskelbė, kad moters teisė į abortą yra konstitucinė. Per ateinančius dešimt metų abortų skaičius išaugo iki 1,5 milijono per metus; Be to, abortai aplenkė tonzilių pašalinimą kaip dažniausia chirurginė procedūra Amerikoje. Nuo teisėjo Blackmuno svarbaus sprendimo Jungtinėse Valstijose atlikta 40 milijonų abortų. Trisdešimt procentų visų nėštumų šiuo metu baigiasi operacija.

2000 m. Maisto ir vaistų administracija patvirtino RU-486 – vaistą vaisiaus savaiminiam nutraukimui per pirmąsias kelias nėštumo savaites. Kadangi nė viena Amerikos farmacijos įmonė nenorėjo būti siejama su šiuo vaistu, RU-486 gamybai buvo pasamdyti kinai. Cinikai greičiausiai sakys, kad taip kinai keršijo Amerikai už tai, kad neleido Pekinui pasiekti ekonominės ir politinės dominavimo Azijoje.

„Roe prieš Wade“ byla metė šešėlį ant tariamai konstitucinės moters teisės į abortą. Tačiau vien Aukščiausiojo Teismo sprendimas negali pakeisti tokio radikalaus Amerikos ir Europos moterų psichologijos pokyčio. **Kas paskatino**

jas nusigręžti nuo motinystės ir priimti abortą – veiksmą, kurį jų močiutės būtų laikusios didžiausiu nusikaltimu prieš Dievą ir žmogų? Šeštajame dešimtmetyje abortas nebuvo tik nusikaltimas – jis buvo laikomas gėdingu; nebuvo jokios triukšmingos kampanijos už abortų panaikinimą. Tačiau po penkiolikos metų Aukščiausiasis Teismas pripažino abortą konstitucine teise ir neatsiejama išsivysčiusios visuomenės savybe. Dėl to įvyko didžiulis

Amerikos moterų sąmonės pokytis. Manoma, kad septintasis dešimtmetis arba įmušė pleištą į mūsų visuomenę, arba atskleidė anksčiau paslėptą ir todėl nepastebėtą įtrūkį. Mano nuomone, teisingas pirmasis teiginys. Per šį lemiamą dešimtmetį didelė dalis Amerikos jaunimo priėmė naują mąstymo būdą, naują tikėjimą ir naują gyvenimo būdą. Nuo 1945 iki 1965 metų Amerika išgyveno laikotarpį, kurį sociologai vadina „šeimos gyvenimo aukso amžiumi“: vidutinis susituokusių žmonių amžius nukrito iki dokumentuotai žemo lygio tiek vyrams, tiek moterims, o santuokų rodiklis, palyginti su šalies gyventojų skaičiumi, pasiekė astronominius 95 procentus. Eisenhowerio ir Johno Kennedy Amerika buvo gyvybinga, dinamiška šalis. Tačiau, kaip pažymėjo Alanas Carlsonas, Howardo šeimos, religijos ir visuomenės centro prezidentas:

„Visi šeimos gerovės rodikliai Vakarų šalyse 1963–1965 metais smarkiai krito. Gimstamumas vėl pradėjo mažėti, niekas net negalvojo apie nulinį gyventojų skaičiaus augimą, skyrybų skaičius smarkiai išaugo; atrodė, kad Vakarų tautos staiga prarado visas paveldėtas šeimos vertybes.“⁴

Olandų sociologas Dirkas van de Kaa išskiria keturis šio transformacijos proceso etapus: A) perėjimas iš šeimos gyvenimo aukso amžiaus į sambūvio erą; B) perėjimas nuo vaiko, kaip šeimos galvos, prie tėvų vadovavimo; C) perėjimas nuo kontracepcijos po pirmojo vaiko gimimo prie visapusiškos kontracepcijos partnerių labui; D) perėjimas nuo vienos šeimos formos prie pliuralistinės sistemos, apimančios įvairias šeimos santykių formas, įskaitant šeimas su vienu iš tėvų.

Kadangi gimstamumo mažėjimas prasidėjo būtent septintojo dešimtmečio viduryje, šis laikotarpis turėtų būti pagrindas ieškant tektoninio poslinkio, privertusio Amerikos ir Europos moteris pamiršti apie vaikų gimdymą, priežasčių. Kokias idėjas pateikė „kūdikių bumo“ karta? Kokias įžvalgas jie išsinešė iš koledžo?

„Kūdikų bumo“ karta pasirodė koledžų miesteliuose 1964 m. rudenį. Tai buvo pirmoji amerikiečių karta, turėjusi visišką laisvę pasirinkti savo gyvenimo kelią. Ketvirtajame dešimtmetyje koledžas buvo laikomas elito privilegija. Nedaug šeimų galėjo sau leisti prabangą siųsti savo atžalas į koledžą. Bedarbių sūnūs ir dukros net negalėjo svajoti apie išsilavinimą – jie turėjo mesti mokslus ir imtis bet kokio darbo, kad išlaikytų likusią šeimos dalį. Dešimtys milijonų jaunų žmonių vis dar gyveno ūkiuose, kur pirmieji Didžiosios depresijos požymiai buvo juntami dar gerokai prieš 1929 m. Volstrito krachą. Po Perl Harboro koledžas jaunimui nebebuvo išeitis: karas ir karo pastangos privertė juos stoti į kariuomenę. Šeštojo dešimtmečio „tylioji karta“ vis dar gerbė tėvus, mokytojus ir kunigus. Tik 1957 m. profesorius Galbraithas atrado, kad gyvename gausos visuomenėje.

Tačiau tėvai, išgyvenę Didžiosios depresijos ir karo laikotarpį, ir toliau tikėjo, kad „jų vaikai neturėtų patirti nieko panašaus“. Todėl kūdikių bumo kartos vaikai buvo auklėjami kitaip: jie praleisdavo beveik tiek pat laiko prie televizoriaus, kiek ir mokykloje. Iki šeštojo dešimtmečio vidurio televizija sėkmingai konkuravo su tėvais dėl vaikų dėmesio, tarnaudama kaip sąmojinga ir toli gražu ne nuobodi sąjungininkė amžiname tėvų ir sūnų konflikte ir kaip prieglobstis nuo tėvų reikalavimų. Vaikai noriai įsisavino informaciją iš televizijos ekranų, ypač reklamą.

Iki 1964 m., kai Berklyje atsirado Mario Savio judėjimas už žodžio laisvę ir į koledžą plūdo pirmoji kūdikių bumo kartos atstovų banga, situacija tapo sprogstama ir netrukus tapo nevaldoma. Dėl studentų neramumų ir maišto buvo kaltinami Lyndonas Johnsonas, Nixonas, Agnew ir Vietnamas, tačiau jie nebuvo vieninteliai kalti – studentų neramumai neapsiribojo Amerika; jie taip pat vyko Europoje ir net Japonijoje. 1968 m. „Įniršio dienos“ suskaldė Demokratų partiją Čikagos gatvėse; čekų studentai, švenčiantys „Aksominės revoliucijos“ sėkmę, susidūrė su rusų tankais; meksikiečių studentai buvo nušauti Meksiko miesto gatvėse, o prancūzų studentai beveik atkovojo Paryžių iš prezidento Charles'io de Gaulle'io.

Visų žemynų kūdikių bumo kartos atstovus vienijo ne Vietnamas, o auklėjimas, puoselėjamas gausiu laisvu mąstymu ir televizijos pavyzdžiu: vaikystėje jie visi turėjo televizijos auklę, su kuria jiems buvo daug smagiau nei su tėvais. Ir ši auklė, prisidengusi televizoriaus imtuvu, visada turėjo vieną atsakymą į bet kokią prašymą: „Jei nori, imk!“

Milijonai jaunų moterų buvo išlaisvintos nuo tėvų, mokytojų ir kunigų „naštos“; pinigai plūdo, kolegijų profesorių autoritetas nyko jų akyse – universitetus apėmė revoliucija: pirmiausia antikarinis judėjimas („Ei, Džonsonai, kiek vaikų šiandien nužudei?“, „Ho, Ho, Ho Ši Minai, mes kartu!“), tada narkotikai („susijaudink ir atsipalaiduok“), tada seksualinė revoliucija („mylėkis, o ne kariauk“).

Tada kilo moterų judėjimas, įkvėptas pilietinių teisių judėjimo, o jo šalininkės netgi rado kelią į kaimo Ameriką. Juodaodžiai reikalavo lygių teisių su baltaisiais, o moterys – lygių teisių su vyrais. Visiška lygybė – ir nė trupučio mažiau! Jei berniukams leidžiama linksintis lošimo namuose ir viengungių baruose, kodėl mums tai draudžiama? **Tačiau kadangi gamta nebuvo numačiusi visiškos lyčių lygybės, kadangi palaidumo pasekmės – vaikai – pirmiausia tenka moterims, reikėjo ieškoti kažkokio kompromiso. Ir taip įsigalėjo rinkos ekonomika su savo įvairove. Jei pamiršdavote išgerti tabletę ar plyšdavo prezervatyvas, visada galėdavote kreiptis į artimiausią ginekologą.**

Senieji palaidumo draudimai prarado savo galią. Gamtos draudimus dėl nepageidaujamo nėštumo ir venerinių ligų panaikino kontraceptinės tabletės, paslaugūs ginekologai ir naujos stebuklingos tabletės. Nebuvo reikalo santuokų, kurios, kaip sakoma, būtų surengtos grasinant ginklu. Vienas apsilankymas vaisingumo centre ir viskas buvo gerai. Visuomenės paniekos – reputacijos praradimo – baimę sumažino masinė kultūra, kuri šlovino seksualinę revoliuciją ir plojo „išsilaisvinusioms merginoms“ (1940-aisiais ir 1950-aisiais joms būtų skirti daug mažiau meilikaujantys epitetai). **Vidiniai slopinimai – nuodėmės jausmas, dieviškųjų įsakymų laužymas ir panašiai – nebeatrodė tokie nekintami: naujojo religinio judėjimo „Tu esi su manimi, Jėzau“ šalininkai užkariavo savo kaimenes populiariai aiškindami, kad Dievas nėra toks griežtas, kaip gali atrodyti, ir kad, galų gale, „Jis tėra metafora“.**

Seniems slopinimams išnykus, atsirado nauja moralė, pateisinanti „gyvenimą sau“. Žmonės pradėjo vertinti žmones ne pagal tai, su kuo jie miegojo ar ką įkvėpė – šios smulkmenos nebebuvo svarbios, – bet pagal tai, ar jie žygiavo per Pietus pilietinių teisių eitynėse, protestavo prieš apartheidą ir prieš „nešvarų ir neteisėtą“ karą Vietname. Kaip dažnai nutinka istorijoje, buvo išrasta nauja moralė, atitinkanti naują gyvenimo būdą. Pasinerdami į seksą, narkotikus, riaušes ir rokenrolą, šie naujai išgarsėję jakobinai vis dėlto sulaukė vyresniųjų supratimo

ir pritarimo: „Tai geriausia karta, kokią tik esame turėję.“ Nieko naujo po saule – šie vyresniųjų žodžiai lydi kiekvieną revoliuciją... „O, laimingas tas, kuris buvo gyvas ir jaunas šiuo metu!“ – kartą sušuko didysis Wordsworthas, kalbėdamas apie vieną iš ankstyvųjų revoliucijų, kuri, kaip įprasta, baigėsi gana tragiškai.

1960-aisiais studentų neramumai ir kultūrinė revoliucija apėmė universitetus. Kai maištininkai baigė mokslus, rado darbą ir sukūrė šeimas, jie nustojo būti maištininkais, rado savo vietą tėvų šalyje ir balsavo už Ronaldą Reaganą, nors kai kurie iš karto pagalvoja apie dabartinį mūsų prezidentą – jam prireikė daugiau laiko nei kitiems „įveikti paauglystę“.

Tačiau 1960-ųjų maištininkai nebuvo tikri revoliucionieriai. Jie atėjo į koledžą karštai tikėdami vienu dalyku ir išėjo su tokiu pat karštu tikėjimu kažkuo visiškai kitu. Hillary Rodham, „auksinė mergina“, įstojusi į Wellesley 1965 m. ir baigusi ją 1969 m. kaip radikalė iki širdies gelmių, persmelkta naujosios eros dvasios ir tvirto ryžto pakeisti korumpuotą visuomenę, kurioje užaugo – Hillary Rodham yra tobulas revoliucionierės pavyzdys, o ponas Bushas – archetipinis maištininkas.

Kultūrinė revoliucija, priešingai, buvo tikra revoliucija. Trečdalyje šalies jaunimas atmetė judėjų ir krikščionių moralę. Jaunimo priešišumą „senamadiškai Amerikai“ palaikė mūsų politinis elitas; formuodami viešąją nuomonę per televiziją, filmus, teatrą, žurnalus ir muziką, šie naujojo tikėjimo pamokslininkai skleidė savo evangeliją visame pasaulyje ir pritraukė milijonus atsivertusiųjų.

Turime dvi Ameriką: Motiną Andželiką ir sekmadienio pamokslą prieš Ally McBeal ir „Miesto seksą“. Dominuojanti kultūra dieną ir naktį išjuokia senas vertybes, mintį, kad moteris turėtų turėti vyrą ir vaikų. O dabar mūsų visuomenėje atsirado jėgos, kurios grasina visiškai atitraukti Amerikos moteris nuo motinystės.

A. NAUJOJI EKONOMIKA

Žemės ūkio ekonomikos sąlygomis darbovietė buvo namai, kuriuose vyras ir žmona dirbo ir gyveno kartu. Pramonės ekonomikoje vyras palieka namus dirbti gamykloje, o žmona lieka ir rūpinasi vaikais. Žemės ūkio ekonomika mums suteikė išplėstinę šeimą; pramonės ekonomika įvedė branduolinę šeimą. Tačiau postindustrinėje ekonomikoje abu sutuoktiniai dirba biure, nepalikdami kam likti

namuose su vaikais – arba galbūt iš viso neturėti vaikų. Politologas Jamesas Kurtzas iš Swarthmore universiteto pažymi:

„Didžiausias XIX amžiaus antrosios pusės perkėlimas buvo vyrų perkėlimas iš laukų į gamyklas...Didžiausias XX amžiaus antrosios pusės perkėlimas buvo moterų perkėlimas iš namų į darbą...Šis perkėlimas atskyrė tėvus nuo vaikų ir taip pat leido moterims atsiskirti nuo savo vyrų. Suardydamas branduolinę šeimą, šis perkėlimas žada ateityje atsirasti „šeimai, kuri nebėra šeima“6.

„Iš pradžių vyriškos“ profesijos – darbininkai, kalnakasiai, žvejai ir panašiai – visuomenėje nebėra paklausios; didelę dalį „nešvaraus darbo“ už mus atlieka besivystančios šalys, todėl dabar didelis dėmesys skiriamas „iš pradžių moteriškiems“ įgūdžiams ir talentams. Be to, moterims atsivėrė naujos galimybės vadybos, švietimo ir finansų srityse – galimybės, apie kurias jų motinos ir močiutės niekada nesvajėjo. Verslas, didelis ir mažas, siūlo labai patrauklias sąlygas talentingoms moterims palikti namus ir apsaugoti jas nuo motinystės, dėl kurios jos gali tapti „netinkamos įmonei“.

Ir tai veikia! Dešimtys milijonų amerikiečių moterų dirba biuruose šalia vyrų, dešimtys milijonų atideda santuoką, kol susikuria karjerą, o daugelis apie tai visiškai pamiršta. „Tu gali viską!“ – sako jos šiuolaikinei moteriai, įtikindamos ją, kad ji gali turėti vaiką ir toliau dirbti. Turėdama aukles, atviras sienas tarp šalių, tinkamą atlyginimą, motinystės atostogas, vyriausybės išmokas ir taip toliau, šiuolaikinė moteris tikrai gali sau leisti tai, kas kažkada atrodė nesuderinama: turėti vaiką ir produktyviai dirbti. Tačiau gali būti tik vienas vaikas, daugiausia du, kitaip problemos neišvengiamos, nes kitaip moteris nebeturės pakankamai laiko atlikti savo darbo biure.

Susidūrusios su pasirinkimu, moterys renkasi arba vien karjerą, arba karjerą ir vienkartinį motinystės džiaugsmą. Pasaulinė ekonomika atima iš Vakarų šalių daug darbo reikalaujantį darbą mažai apmokamų Azijos ir Lotynų Amerikos tautų naudai. Geltonomis plytomis grįstas kelias veda į...Ta pačia kryptimi Amerikos moterys yra priverstos dirbti kuo sunkiau, kad neatsilikėtų nuo kaimynų Džounsų... Dėl to vaikai yra apleidžiami, o gal net pamirštami amžiams. 1950 m. 88 procentai amerikiečių moterų, turinčių vaikų iki šešerių metų, liko namuose – ir, kaip taisyklė, jų turėjo daugiau. Šiandien 64 procentai amerikiečių moterų, turinčių vaikų iki šešerių metų, dirba visą darbo dieną biuruose.

„Kaip juos išlaikyti ūkyje, jei jie matė Paryžių?“ – sakė jie apie amerikiečių kareivius, kurie Pirmojo pasaulinio karo metu buvo Europoje. Na, o kaip juos išlaikyti, jei jie buvo Kolumbijos apygardoje? – galėtume paklausti, turėdami omenyje teisininkus, žurnalistus, reklamos specialistus, asistentus ir kitas dailiosios lyties atstoves, dalyvaujančias „didžiajame žaidime“, žaidžiamame šio rajono sostinėje.

Eleanor Mills savo kartos mintis išsakė žurnalo „The Spectator“ puslapiuose:

„Faktas tas, kad tokios merginos kaip aš – visiškai sveikos ir linksmos dvidešimties ir vyresnės merginos – visiškai nenori daugintis.“⁸ Kodėl? Nes, aiškina panelė Mills, „deja, pagrindiniai mano kartos rūpesčiai yra išvaizda ir pinigai.“⁹ Ji cituoja vieną savo amžininkę: „Jei turėčiau vaiką, – sako Jane, reklamos vadovė, – negalėčiau daryti pusės dalykų, kuriuos darau ir laikau savaimė suprantamais dalykais. Kiekvieną šeštadienio rytą 10:30 val., vis dar glaustydami lovoje, mudu su vyru žiūrime vienas į kitą ir vienu metu sakome: „Ačiū Dievui, kad mums nereikia keltis penktą ryto, kad pamaitintume kūdikį.“ Esame visiškai laimingi kartu; kas žino, kaip pasikeistų mūsų santykiai, jei į lygtį įtrauktume trečią asmenį?“¹⁰

F. Scott Fitzgerald kartą pastebėjo: „Turtingieji skiriasi nuo mūsų.“ Į tai Hemingway atsakė: „Taip, jie turi pinigų.“ Tačiau, turėdami pinigų, turtingieji turi mažiau vaikų nei vargšai. Remdamiesi Okamo skustuvu – paprasčiausias paaiškinimas dažnai yra teisingas – drįstume teigti, kad geriausias mažėjančio gimstamumo Vakaruose paaiškinimas yra paprasčiausias. Amerikos vargšams pasiekus vidurinę klasę, o vidurinei klasei prisijungus prie turtingųjų, o turtingiesiems tapus superturtingais, kiekvienas perėmė visuomenės, kurioje atsidūrė, stilių. Visi pradėjo mažinti savo šeimas; staiga visi turėjo mažiau vaikų. Tai sukuria prieštaravimą: kuo turtingesnė tampa šalis, tuo mažiau vaikų joje yra ir tuo greičiau jos žmonės pradės mirti. Visuomenės, sukurtos tam, kad jų nariams būtų suteiktas maksimalus malonumas, laisvė ir laimė, tuo pačiu metu ruošia savo laidotuves. Ateinančiame amžiuje likimas gali atlyginti kinams, musulmonams ir Lotynų Amerikos gyventojams už visus sunkumus, kuriuos jiems teko išverti. Ir galbūt būtent šioms tautoms lemta netrukus tapti pasaulio valdovais. Argi Šventajame Rašte nesakoma: „Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę“?^{*}

^{*} Mato 5:1 – Vertėjo pastaba.

B. „ŠEIMOS NUOMOS“ PABAIGA

XX a. 4-ajame dešimtmetyje, Amerikos pramonės revoliucijos išvakarėse, Filadelfijos profesinė sąjunga perspėjo savo narius dėl „kapitalistų godumo“: „Visomis įmanomomis priemonėmis priešinkitės savo moterų darbininkių prievartai! Privalome gauti teisingą atlyginimą už savo darbą, kad išlaikytume savo žmonas, dukteris ir kitus namų ūkio narius... Kapitalistai nori priversti kiekvieną vyrą, moterį ir vaiką dirbti; nepasiduokime jų gudrybėms ir neleiskime jiems atimti mūsų šeimų!“¹¹

1848 m., kai buvo išleistas Markso „Komunistų manifestas“, darbininkų laikraštis „The Ten O'Clock Advocate“ paskelbė: „Tikimės, kad netoli bus diena, kai vyras galės išlaikyti savo žmoną ir šeimą, neversdamas moters dirbti nežmoniškomis sąlygomis medvilnės fabrike.“¹²

Ši profesinės sąjungos vizija smarkiai prieštaravo Karlo Markso ir jo bendražygio bei mentoriaus Friedricho Engelso mąstymui, kuris savo veikale „Šeimos, privačios...kilmė“ rašė... Nuosavybė ir valstybė: „Pirmoji moterų emancipacijos sąlyga yra visų moterų įtraukimas į socialinį darbą... todėl būtina panaikinti monogaminę šeimą kaip visuomenės ekonominį vienetą.“¹³ Argi ne ironiška ir nestebina, kad pasaulinės ekonomikos principai – moterys yra gamybos priemonės, laisvos nuo vyrų, namų ir šeimos – yra tokie artimi komunizmo pradininkų požiūriams?

Kaip pranešė Alanas Carlsonas, studijos „Šeima Amerikoje“ autorius, ne taip seniai Jungtinėse Valstijose buvo nerašytas susitarimas, kad dirbantis vyras gaus savotišką „šeimos anuitetą“, kuris leis jam išlaikyti žmoną ir vaikus.¹⁴ Ši praktika buvo laikoma vienu iš klestinčios visuomenės pamatų.

Ši idėja gavo Vatikano palaiminimą popiežiaus Leono XIII bulėje „Keit Moit“ (1891). Pavyzdžiui, savo knygoje „Gyvybės palaikymas“ katalikų mokslininkas F. Johnas Ryanas gynė šią praktiką ir pabrėžė jos būtinybę šeimos išsaugojimui: „Valstybė turi teisę ir pareigą reikalauti, kad darbuotojai mokėtų gyvybės palaikymo paslaugas.“¹⁵

Ši idėja sulaukė didelio pripažinimo. **Carlsonas pažymi, kad „socialinė praraja“ tarp vyrų ir moterų padidėjo po Antrojo pasaulinio karo.** 1939 m. moterys uždirbdavo 59,3 proc. vyrų darbo užmokesčio; iki 1966 m. šis skaičius sumažėjo iki 53,6 proc. 6 XX a. 5-ajame ir 6-ajame dešimtmečiuose buvo įprasta

skirstyti darbus į vyrų ir moterų. Laikraščiai atskirai skelbė darbo skelbimus vyrams ir moterims. Retai pasitaikydavo moteris, dirbanti ką nors kita nei mašininke, sekretore, aukle, mokytoja ar pardavėja. Carlson tęsia:

„2000-aisiais labiausiai stebinės šios sistemos dalykas būtų buvęs jos platus pripažinimas ir palaikymas. Apklausoje dauguma amerikiečių (daugiau nei 85 procentai), tiek vyrų, tiek moterų, sutiko, kad vyrai turėtų uždirbti pinigus visai šeimai, o moterys turėtų dirbti tik savo malonumui. Toks darbo pasidalijimas buvo laikomas teisingumo viršūne.“¹⁷

Sistema baigėsi septintajame dešimtmetyje, kai feministėms pavyko į Piliietinių teisių įstatymą (1964 m.), kuris gynė afroamerikiečių teises, įtraukti keletą nuostatų dėl vyrų ir moterų lygybės, įskaitant nuostatą, draudžiančią diskriminaciją dėl lyties. Ši nuostata pavertė Lygių užimtumo galimybių komisiją (EEOC) ginklu prieš „šėimos nuomą“. Skelbimai, kuriuose ieškoma vyrų darbui, buvo laikomi diskriminaciniais ir todėl neteisėtais. „Etinę sutartį“ pakeitė lyčių lygybė. Individualios teisės dabar buvo svarbesnės už šėimos reikalavimus. Moterų atlyginimai šoktelėjo aukštyn, ir moterims pradėdant dirbti profesijas, kurios anksčiau buvo laikomos išskirtinai vyriškomis – mediciną, teisę, žurnalistiką, akademinę bendruomenę, vadybą ir verslą – šėimos pradėjo irti.

Dr. Carlson rašo, kad nuo 1973 iki 1996 m. „realios vidutinės vyrų, vyresnių nei penkiolikos metų, dirbančių visą darbo dieną, pajamos sumažėjo 24 procentais – nuo 37 200 USD iki 30 000 USD.“¹⁸ Žygiuodamos po feminizmo – vienodo užmokesčio už vienodą darbą, vienodo užmokesčio už panašų darbą – vėliava, moterys pradėjo tiesiogiai konkuruoti su vyrais. Milijonai žmonių sėkmingai įveikė šią konkurenciją, išstumdami vyrus ir užimdami jų vietas. Jų pajamos nuolat didėjo, o vedusių vyrų pajamos mažėjo tiek santykinė, tiek absoliučia verte. Spaudimas šėimoms didėjo, ir vyrai pradėjo pasiduoti savo žmonių, kurios „troško grįžti į darbą“, reikalavimams. Jauni vyrai staiga suprato, kad sulaukę dvidešimties jie uždirba per mažai, kad išlaikytų šeimą, kad ir kiek jie norėtų. Netekę savo, kaip vyrų ir tėvų, pareigų, daugelis šių vyrų pasuko slidžiu keliu – kai kurie netgi atsidūrė kalėjime.

Jaunos amerikietės suprato, kad gali pasiekti nepriklausomybę ir savarankiškumą. Joms nebereikėjo skubėti tekėti. Daugumai reikėjo. 1970 m. tik 36 procentai dvidešimt–dvidešimt ketverių metų moterų liko netekėjusios. Iki 1993 m. 68 procentai šio amžiaus moterų niekada nebuvo ištekėjusios. Tarp

dvidešimt penkerių–dvidešimt devynerių metų moterų „patvirtintų netekėjusių moterų“ skaičius išaugo nuo 10 iki 35 procentų.¹⁹

Jauna šeima su vaikais dabar yra retenybė. Tik turtingi jauni žmonės gali sau leisti tokią prabangą, o turtingiesiems tai neįdomu. Atsižvelgiant į Demokratų partijos atsidavimą feminizmui (demokratai netgi palaikė abortų įstatymo projektą), taip pat į Respublikonų nacionalinio komiteto polinkį į libertarinę ideologiją ir jos pavaldumą korporaciniams interesams, galime drąsiai teigti, kad „rinkos dievų“ šauksmas daugumai šiuolaikinių moterų yra daug reikšmingesnis nei garsūs Pradžios knygos žodžiai: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę.“

Daugelis konservatorių pritarė ekonomizmo erezei – šiuolaikinei marksizmo versijai, teigiančiai, kad žmonės yra ekonominiai gyvūnai, kad laisva prekyba ir laisvosios rinkos yra kelias į taiką, klestėjimą ir laimę, ir kad jei tik galėsime nustatyti teisingus ribinius mokesčių tarifus ir panaikinti pelno mokestį, mūsų neišvengiamai lauks rojus žemėje – „Dow Jones“ pramonės vidurkis pakils virš 36 000! Tačiau Amerikoje šeštajame dešimtmetyje turtingiausių piliečių pajamų mokesčio tarifas viršijo 90 procentų, o to meto Jungtinės Valstijos, vertinant pagal visus socialinius ir etinius standartus, buvo geresnė šalis nei šiandien.

Buvęs radikalus atsivertėlis į krikščionis Orestas Bronsonas pastebėjo augančio „Mamonos garbinimo“ požymius jau XIX amžiuje: **„Mamonizmas tapo anglosaksų pasaulio religija, o mes tiesiog pamiršome Dievą. Praradome tikėjimą tuo, kas kilnu, gražu ir teisinga.“**²⁰ Po šimtmečio kitas žmogus, atėjęs į tikėjimą iš materializmo, primena mums tą patį: Whittakeris Chambersas sako: „Didžiausia mūsų laikų problema yra ne ekonomika, o tikėjimas.“²¹

V. „GYVENTOJŲ SKAIČIAUS BOMBA“

ISTERIJA

1960-aisiais ir 1970-aisiais įsibėgėjo „antisocialinis“ judėjimas – elito atsakas į kūdikių bumą. Šio judėjimo įkūrėju tapo Stanfordo universiteto biologas Paulas Ehrlichas; jo knyga „Gyventojų bomba“ tapo gimstamumo kontrolės katekizmu, kaip ir Richardo Carsono „Tylusis pavasaris“ – aplinkosaugos judėjimo katekizmu. Ehrlichas, galima sakyti, buvo šiuolaikinis Thomaso Roberto Malthuso, britų filosofo, kurio argumentus apie neišvengiamą visos žmonijos

badą taip meistriškai paneigė XIX amžius, avataras. Malthusas rašė:
„Neabejotina... kad gyventojų skaičius, jei nebus kontroliuojamas, didės geometrinio būdu, tai yra dvigubai kas dvidešimt penkerius metus.“²² O kadangi maisto gamyba negali augti tokiu pačiu tempu, kaip numatė šis likimo pranašas, žmonijos laukė visuotinis badas ir mirtis.

Laikas parodė, kad Malthusas klydo dėl maisto gamybos ne mažiau nei Ehrlichas dėl pasaulio išteklių, kurie, jo nuomone, sparčiai senka. Šiandien šeši milijardai pasaulio žmonių gyvena daug geriau nei trys milijardai 1960 m., du milijardai 1927 m. ar milijardas 1830 m. Bado ir kančių priežastys yra politinis nekompetentingumas ir nusikalstamumas, beprotiškos idėjos ir kliedesinės ideologijos, o ne gyventojų skaičiaus augimas.

„Sierra Club“ išleista Ehrlichio knyga greitai tapo standartiniu vadovu daugelyje universitetų. 1977 m. buvęs gynybos sekretorius ir Pasaulio banko prezidentas Robertas McNamara bandė pritarti Ehrlichui. „Nuolatinis gyventojų skaičiaus augimas, – sakė jis, – neišvengiamai sukels skurdą, badą, nervinius išsekimus ir konfliktus, kurie kels grėsmę socialiniam, ekonominiam ir politiniam stabilumui.“²³

1978 m. JAV Kongreso gyventojų skaičiaus komisija pareiškė, kad „esminė biologinė sistema, nuo kurios priklauso žmogaus egzistencija, yra pavojuje dėl spartaus pasaulio gyventojų skaičiaus augimo... ir kai kuriais atvejais pastebėto produktyvumo mažėjimo.“²⁴

Pasak Jacqueline Kasun, knygos „Karas prieš gyventojų skaičių“ autorės, maždaug tuo pačiu metu Smithsono institutas parengė „keliaujančią vaikų parodą pavadinimu „Gyventojų skaičius: mūsų problema“; šioje parodoje buvo pavaizduotas negyvas žiurkės paveikslas lėkštėje, simbolizuojantis ateities maisto tiekimą.“²⁵

Dėl šios propagandos kampanijos, kurią organizavo Amerikos mokslo ir politikos elitas, visuomenės nuomonė pradėjo labiau remti gimstamumo kontrolės idėją. Tačiau tik išsivysčiusio pasaulio pasiturinčiųjų ir viduriniųjų klasių atstovai priėmė Ehrlichio teoriją; Trečiasis pasaulis, kuris iš tikrųjų buvo Komunistų partijos taikiny, praktiškai ignoravo jo argumentus. Rezultatas aiškus: mažėjantis gimstamumas „pasiturinčiose visuomenėse“ ir kūdikių bumas visame Trečiajame pasaulyje.

G. FEMINIZMAS

Abortų rėmimas dabar yra beveik neatsiejiama „šiuolaikinės moters“ savybė. Daugeliui feminisčių frazė „moterų išsivadavimas“ reiškia tradicinių ir, jų požiūriu, ribojančių žmonos, motinos ir namų šeimininkės vaidmenų atmetimą. Tačiau tarp feministinio judėjimo įkūrėjų buvo ir tokių, kurie laikėsi kitokios nuomonės. Katalikų apžvalgininkas Josephas Collisonas iš „New Oxford Review“ apie Aukščiausiojo Teismo sprendimą Roe prieš Wade byloje pastebėjo:

„Ankstyvosios feministės griežtai priešinosi abortams. Elizabeth Gadie Stanton, pirmojo feminisčių susitikimo 1848 m. organizatorė, abortą pavadino „nusikalstamu ir bedieviu aktu“. O Susan B. Anthony, moterų rinkimų teisės gynėja, rašė, kad „nesvarbu, kokia priežastis, jį įvykdžiusi moteris yra nusikaltėlė. Šis gėdingas poelgis sunkiai slėgs jos sąžinę ir bus našta net mirties patalė.“ Būtent XIX amžiaus feministės inicijavo įstatymus, kurie kriminalizavo abortus.“²⁶

Collison priduria, kad pirmuosiuose Betty Friedan novatoriško veikalo „Moteriškoji mistika“ leidimuose abortai visiškai nebuvo minimi. Ši tema į pagrindinę diskusiją pateko tik septintajame dešimtmetyje.

Prieš Antrąjį pasaulinį karą, kai Margaret Sanger, „Planned Parenthood“ įkūrėja, rašė, kad „didelėse šeimose gailestingiausias veiksmas kūdikiui yra jį nužudyti“, jos žodžiai buvo suvokti kaip radikalaus socialisto raginimas, nesusijęs su realybe.²⁷ Tačiau laikui bėgant Sanger vėliavą perėmė šiuolaikinės feministės, kurios septintajame ir aštuntajame dešimtmečiuose nebegalėjo būti laikomos marginalėmis. Šiandien kovotojos feministės kiekviename gatvės kampe aptaria santuoką kaip naštą.

Santuoka, rašo Andrea Dworkin, knygos „Pornografija: vyrai, turintys moteris“ autorė, yra „institucija, atsiradusi iš smurto praktikos. Šis smurtas pirmiausia įgavo pagrobimo formą, o vėliau per nelaisvę išsivystė į santuoką. Santuoka reiškia, kad pagrobimas ir nelaisvė tęsiasi laikui bėgant, kad tai ne tik moters naudojimas, bet ir jos turėjimas.“²⁸ Grynasis Marksas. Tada prieiname prie logiškos išvados. „Šeima, įprasta šio žodžio prasme, turi būti panaikinta“, – sako

feministė Linda Gordon. „Šeimos tęsia priespaudą, suskirstydamos žmones į mažas, izoliuotas grupes, kurios negali susivienyti ir ginti bendrų interesų.“²⁹

1970 m. Robin Morgan, Glorios Steinem mylimiausio vaiko, žurnalo „Ms.“, „močiutė“, santuoką pavadino „tam tikra vergovės rūšimi. Negalime panaikinti nelygybės tarp vyrų ir moterų, kol nepanaikinsime santuokos.“ Tais pačiais metais ponja Morgan redagavo straipsnių rinkinį „Moterys yra seserys“, kuriame buvo ir Valerie Solanis, Vyrų atmetimo draugijos prezidentės, straipsnis: „Dabar techniškai įmanoma pastoti be vyrų pagalbos... lygiai taip pat, kaip įmanoma pagimdyti tik moteris. Turime nedelsdami imtis darbo. Patinas yra gamtos klaida, biologinis triukas. Patinas paverčia šį pasaulį šūdo krūva.“³¹ Šie žodžiai aiškiai parodo, kokia griežta moteris yra ponja Solanis; ji patvirtino savo ketinimų rimtumą bandydama nušauti Andy Warholą.

1973 m. pabaigoje Nancy Lehmann ir Helen Sallinger paskelbė naują feministinio judėjimo manifestą „Feminizmo deklaracija“. Šis tekstas buvo plačiai išplatintas ir sulaukė daug pagyrų.

„Santuoka, – skelbia manifestas, – buvo išrasta vyrų vyrams; tai teisiškai sankcionuotas moterų kontrolės metodas... Turime ją sunaikinti. Jos sunaikinimas yra būtina moterų išsivadavimo sąlyga. Todėl skatiname moteris atsiskirti nuo savo vyrų ir neturėti asmeninių santykių su vyrais... Visa istorija turi būti perrašyta iš moterų priespaudos perspektyvos. Turime grįžti prie senovės moterų religijų, tokių kaip raganavimas.“³²

* * *

Tarp feminisčių vergijos sąvoka prilygsta kaltinimui prostitucija. „Namų šeimininkavimas yra neteisėta profesija“, – 1960 m. rašė Pensilvanijos universiteto profesorė Vivian Gornick. „Pasirinkti tarnaitės, globojamos ir svajojančios prisijungti prie kažkieno kito šeimos, likimą – pasirinkimas, kurio neturėtų daryti jokia moteris. Tai yra feminizmo užduotis.“³³ „Aš negaliu poruotis nelaisvėje“, – 1984 m. interviu žurnalui „Newsweek“ kategoriškai pareiškė Gloria Steinem.³⁴ 1991 m. „Wall Street Journal“ apžvalgininkė Christina Sommers citavo teisininkę Catharine MacKinnon, kuri sakė: „Feminizmui nėra skirtumo tarp prostitucijos, santuokos ir seksualinio priekabiavimo.“³⁵

Karingoms feministėms santuoka yra prostitucijos forma, o šeima – pasenusi socialinė institucija (geriausiu atveju), o gal net kalėjimas ar pataisos kolonija. Prieš dešimt metų romanistė Toni Morrison žurnalui „Time“ sakė: „Atskira šeima yra neveikianti paradigma.“³⁶ 1994 m. „Chicago Tribune“ citavo Judith Stacy: „Įsitikinimas, kad susituokusios poros yra pranašesnės, yra bene giliausiai įsišaknijęs išankstinis nusistatymas Vakarų visuomenėje.“³⁷ 2000 m. vasario mėn. žurnalo „Jewish World Review“ numeryje Sheila Cronin straipsnyje pavadinimu „Dabar: gynant moterų orumą“ teigė: „Kadangi santuoka yra vergijos forma moterims, akivaizdu, kad moterų judėjimas turi sutelkti dėmesį į šios institucijos puolimą. Moterų laisvė nebus iškovota tol, kol egzistuos santuoka.“³⁸ Tačiau šiandien dauguma Amerikos moterų yra daug mažiau priešiškos santuokai. Jei visos jos pritartų aukščiau išvardytiems teiginiams, turėtume dar mažiau vaikų nei dabar, o Vakarų žlugimas taptų realybe. Nepaisant to, milijonai moterų pritaria feministiniams įsitikinimams ir santuoką tapatina su prostitucija ir vergove, o daugelis feministinių pažiūrų įtikino nesituokti ir neturėti vaikų. Jei europiečių kilmės tautų ir šių tautų sukurtos civilizacijos išsaugojimas būtų paliktas feministėms, Homo Ossiendentalis būtų galima laikyti užbaigtu. „Minties pasekmės“ – tai velionio Richardo Weaverio garsiosios knygos pavadinimas; feministinės minties, požiūrių ir teorijų sėkmė turėjo reikšmingų pasekmių mūsų šaliai. Vienas pavyzdys – 1000 procentų padidėjęs nesusituokusių porų, gyvenančių kartu, skaičius – nuo 523 000 1970 m. iki 6,5 milijono šiandien. 2000 m. surašymas taip pat atskleidė, kad pirmą kartą Amerikos istorijoje tik viename iš keturių namų ar butų gyveno visa šeima (tėvas, motina ir vaikas), o vieniši amerikiečiai dabar sudaro 26 procentus šalies gyventojų.⁴⁰ Kitaip tariant, santuoka išėjo iš mados.

1990 m. Katharina Runke, daug mažiau žinoma autorė nei Amerikos feministės, Jungtinėje Karalystėje išleido knygą pavadinimu „Tuščios širdys, tušti namai“, kurioje gražiai aprašė šios prieš vyrus ir santuoką nukreiptos retorikos pasekmes. Ji teigė, kad feminizmas yra:

„...darwinistinė aklavietė. Biologiniu požiūriu niekas taip greitai neatskleidžia nepakankamo modelio, kaip nepakankamas reprodukcijos lygis; tiesioginė feminizmo populiarumo pasekmė yra negrįžtamas gimstamumo mažėjimas. Tie politikai, kurie klausosi feminisčių, savo žmones stato dideliame pavojui.“⁴¹

Trumpai tariant, feminizmo iškilimas žada tautų sunaikinimą ir Vakarų mirtį. Keista, bet politiškai nekorektiškiausias poetas Rudyardas Kiplingas⁴² tai numatė dar 1919 m.:

I šūksnius „Lygybė moterims!“ Devonas mums pažadėjo žy dintį gyvenimą:

Ir mes mylėjome savo kaimynus, bet labiausiai – jų žmonas.

Ir vyrai pamiršo garbę, ir žmonos nesitiki vaikų,

Ir ABC tiesų dievai pasakė: „Mirtis už paleistuvystę!“*

* *Vertė I. Gringolts ir T. Gringolts.*

D. MASINĖ KULTŪRA

Masinė kultūra savo vertybių hierarchijoje sekso džiaugsmus iškelia daug aukščiau už motinystės laimę. Moterų žurnalai, muilo operos, meilės romanai, geriausiu laiku rodomos televizijos laidos – visur šlovinama karjera, seksas ir moterų nepriklausomybė (ir vienatvė). Vaikų priežiūra yra močiučių sritis. Santuoka ir monogamija yra tokios pat skanios kaip bulvių košės sumuštinis. Senovinis „pasaulio, kūno ir velnio“ triumviratas ne tik buvo ištrauktas iš užmaršties, bet ir energingai reklamuojamas geriausių reklamos agentūrų. Kaip dažnai per televiziją rodomos motinystės laidos? Kiek laiko praėjo nuo tada, kai paskutinį kartą buvo parodyta „Breidų kompanija“? Paulo Ankos legendinė daina „You've Got My Baby“ dabar dainuojama kaip „We've Got Our Baby“, o kartu su ja grojama ir kita daina „I Am Woman“. Simboliška, kad „Ozzie and Harriet“ nėra tiesiog beviltiškai atitrūkusi nuo laikmečio; ne, kaip ir „Amos 'n' Andy“, ši serija dar kartą parodo, kaip giliai sugadinti tapo mūsų laikai. „Kiekviena žmonių bendruomenė, – rašo antropologas J. D. Unwinas, – gali laisvai pasirinkti, ar skirti savo energiją kūrybiškumui ir darbui, ar mėgautis seksualine laisve. Istorija rodo, kad buvo neįmanoma siekti abiejų vienu metu ilgiau nei vienai kartai.“⁴³ Karta, dabar vadinama didžiausia istorijoje, užaugo Didžiosios depresijos ir Antrojo pasaulinio karo metu. Ji turėjo daug energijos ir padėjo Amerikai tapti neginčijama pasaulio lydere. Kalbant apie kūdikių bumo kartą ir „IX kartą“, jie dažniausiai priėmė seksualinę laisvę. Netrukus sužinosime, ar Unwino prognozės teisingos. Kol kas nėra jokios priežasties juo abejoti; Kol kas viskas rodo, kad Vakarai neišgyvens savo pačių eksperimentų su seksualiniu atleidimu. Kaip

pastebėjo apžvalgininkas Jenkinsas Lloydas Jonesas, „didžiosios“ civilizacijos ir gyvuliški elgesio standartai egzistuoja tik trumpą laiką.“⁴⁴

E. MORALINĖS IR RELIGIJOS ŽLUGIMAS

Tai, ką žmonės iš tikrųjų laiko geru, o kas blogu, geriausiai lemia tai, kaip jie gyvena, o ne tai, ką sako apklausų dalyviams. Remiantis tuo, išvada liūdna: senoji moralė miršta. Dar šeštajame dešimtmetyje skyrybos buvo skandalas, „pamatų drebėjimas“, vertas tik visuomenės atmatų; abortas buvo laikomas nusikaltimu, o homoseksualumas – „meile, kuri nedrįso kalbėti“. Šiandien pusė visų santuokų baigiasi skyrybomis; žmonės mieliau kalba apie „santykius“, o ne apie šeimos gyvenimą, o meilė, kadaise neįvardyta, dabar garsiai skelbiasi iš visų pusių. Belgų sociologo Rono According Lethage'o teigimu, santuokos ir „santuokinio dauginimosi“ instituto žlugimas susijęs su „Vakarų mąstymo pokyčiu nuo krikščioniškų aukos, altruizmo ir ištikimybės vertybių prie karingo, sekuliaraus individualizmo, orientuoto tik į save“.⁴⁵

Kai popiežius Paulius VI 1968 m. išleido savo antikontracepcijos encikliką „Humanae Vitae“, ji buvo sutikta beveik visuotiniu priešiškumu, net tarp katalikų, dėl visuomenės sąmonės pokyčių. Tačiau velionis popiežius pasirodė esąs pranašas. Kaip savo enciklikoje pažymėjo Denverio arkivyskupas Charlesas J. Chaputas, popiežius numatė keturias kontracepcijos vartojimo žmonijos tarpe pasekmes: 1) plačiai paplitusį svetimavimą ir bendrą moralės nuosmukį; 2) moters, kaip vyro „gerbiamos ir mylimos draugės“, statuso praradimą ir jos virstimą „kūniško malonumo įrankiu“; 3) „pavojingo ginklo įdavimą į politikų, kurie nekreipia dėmesio į moralės aspektus, rankas“; 4) požiūris į vyrus ir moteris kaip į objektus, o į negimusius vaikus – „kaip į ligą“, dėl kurios įvyks bendras žmonijos dehumanizavimas⁴⁶.

Palaidumo triumfas, didėjantis skyrybų skaičius, pornografijos sprogimas, visuomenės pritarimas „Playboy“ filosofijai, mokesčių mokėtojų finansuojami abortai – tik laiko klausimas, kada laikraščiuose išgirsime apie paaugles mergaites, kurios abortuoja vaikus, kuriuos „atsitiktinai“ pradėjo. Pasaulis, dėl kurio perspėjo Paulius Šeštasis, staiga pasirodo esąs tas pats pasaulis, kuriame gyvename. Neįmanoma nepagalvoti apie pagonišką Romą, kur nepageidaujami vaikai buvo palikti mirti iš bado kalvų šlaituose. Žmogaus gyvybė prarado savo buvusią vertę; nebėra nė pėdsako pagarbos, su kuria į ją žiūrėjo iš karo grįžusi „Didžiausia karta“. Kaip prognozavo popiežius, teigiamą kontracepcijos poveikį

ir abortų legalizavimą iškreipė savanaudiški vyrai, kurie šiandien išnaudoja moteris ir išmeta jas kaip nešvarias servetėles.

Niekur senosios moralės žlugimas nėra akivaizdesnis nei požiūryje į homoseksualumą. Antrojo pasaulinio karo metu valstybės sekretoriaus padėjėjas Sumneris Wellesas, dėvėjęs Franklino Ruzvelto „senosios mokyklos kaklaraištį“, buvo atleistas už tai, kad apčiupinėjo miegantį dirigentą. Lyndonas Johnsonas rimtai baiminosi, kad jo padėjėjo Walterio Jenkinso, kurį policija sučiupo YMCA pastato vyrų tualete, areštas gali kainuoti jam milijonus balsų. Kylanti respublikonų žvaigždė Bobas Baumanas prarado savo vietą Senate, kai paaiškėjo, kad jis Vašingtono gatvėse viliojo nepilnamečius berniukus. Tačiau taip buvo anksčiau; dabar viskas kitaip.

.....

** YMCA (Jaunųjų vyrų krikščionių asociacija) – jaunimo judėjimas, pasisakantis už „krikščioniškosios moralės atradimą iš naujo“. – Vertėjo pastaba.*

Pokytis pagaliau tapo aiškus, kai Jerry Studdsas, suviliojęs šešiolikmetį, neigė Senato komiteto kaltinimus, vėl kandidatavo į senatorius iš Masačusetso – ir buvo sėkmingai perrinktas toje katalikiškoje valstijoje! Barney Frankas lengvai išvengė Senato komiteto kaltinimų dėl meilužio, kuris Barney dvare turėjo viešnamį, globojimo; be to, Clintono valdymo metais senatorius Frankas pradėjo vestis savo vaikina į atvirus Senato posėdžius! 2001 m. Johnas Ashcroftas buvo viešai išjuoktas kolegų senatorių už bandymą blokuoti gėsaus Jameso Hormelio paskyrimą ambasadoriumi Liuksemburge. Pats Hormelis, kalbėdamas San Francisko gėjų parade, draugiškai pasveikino „Nuodėmės seserų“ draugijos transvestitus, kurie tyčiojosi iš popiežiaus ir vienuolių. Tikrai pasaulis apvirto aukštyn kojomis!

Kai išsiskyrė garsiausia Amerikos lesbiečių pora, aktorės Anne Heche ir Ellen Degeneres, Jungtinių Valstijų prezidentas paskambino joms abiem ir išreiškė užuojautą. Hillary Clinton buvo pirmoji JAV prezidento žmona, dalyvavusi Niujorko gėjų parade. Ir ar „New York Times“, ta gerbiama „senutė iš Keturiasdešimt trečiosios gatvės“, kada nors kėlė klausimą, ar tinka pirmajai poniai dalyvauti parade kartu su plenero karalienėmis ir vyrais su grandinėmis? Nieko panašaus! „Times“ korespondentas Richardas Burke'as taip pasakė kolegoms apie priėmimą, skirtą Nacionalinės gėjų žurnalistų asociacijos

įkūrimo dešimtosioms metinėms paminėti: „Trys ketvirtadaliai žmonių, sprendusių, ką rašyti mūsų laikraščio pirmame puslapyje, buvo atvirai gėjai.“⁴⁷

Praėjus devyniems mėnesiams po dalyvavimo gėjų pasididžiavimo parade, ponია Clinton atsisakė žygiuoti per Niujorką per Šv. Patriko dieną, kas kažkada buvo laikoma visų miesto politikų pareiga. Senovės Iberijos ordinas, katalikų grupė, organizuojanti paradą, uždraudė Airijos gėjams ir lesbietėms dalyvauti organizuotai; todėl ponია Clinton nusprendė nedalyvauti, juolab kad gėjų teisių aktyvistai jau buvo pasmerkę ją už dalyvavimą Šv. Patriko dienos parade 2000 m. Tai, kad senatorė Clinton remia homoseksualus, netgi dėl jų konfliktuoja su Airijos katalikais, puikiai iliustruoja tikrąją padėtį Demokratų partijoje ir jėgų pusiausvyrą kultūriniame kare. Jei ji būtų tikra, o ne išgalvotas personažas, Hawthorne'o Hester Prynne, užuot dėvėjusi skarelę su prie palaidinės prisegta raudona „A“ raide, būtų pasirinkusi ką nors rožinio, pasityčiojusi iš Dimmesdale'o ir papasakojusi linksmai publikai, ką sugeba daktarė Laura, jei būtų paklausiusi jos patarimų.

Net Amerikos širdį palietė seksualinės revoliucijos dvasia. „Rūpinkitės savimi!“ – tokia dabartinė moralė. Kiekviena vaisingo amžiaus amerikietė yra pasidariusi bent vieną abortą, o dauguma – daugiau nei du. Šios moterys nori gyventi sau ir mokyti savo dukteris daryti tą patį, todėl balsuos prieš bet kurį politiką, kuris bandys iš jų atimti šią galimybę.

Eutanazija įsigalėjo Europoje ir dabar pasiekia Ameriką. Dėl kokių etinių priežasčių mes nebebandome sustabdyti jos plitimo? Dr. Kevorkianas, piktasis džinas (kai kurios jo aukos buvo tiesiog prislėgtos, o ne mirusios), sulaukė užjaučiančios kritikos analitinėje laidoje „Šešiasdešimt minučių“. Individualizmo amžiuje žmonės tiki žemiškuoju gyvenimu ir atsisako tikėti dangumi; jie tiki gyvenimo kokybe, o ne jo šventumu; niekas nenori, kad jam būtų aiškinama, kaip jis turėtų gyventi. „Amerikiečiai negalės išgyventi XXI amžiuje, remdamiesi XVIII ir XIX amžių idealais“, – rašo sociologas Alanas Wolfe'as. „Valdžia turės suderinti savo reikalavimus su tikraisiais žmonių poreikiais.“⁴⁸ Na, iš to išplaukia, kad po pusantro tūkstantmečio pagonybė grįžta pas mus.

Amerika, kurioje daugelis iš mūsų užaugome, išnyko amžiams. Kultūrinė revoliucija užvaldė milijonų protus, ir politikai nebeturi galios jos pakeisti, net jei išdrįstų pabandyti. Tauta yra padalinta į dvi dalis. Darbininkų klasės katalikų partija beveik 100 procentų yra gėjų teisių aktyvistai. Moralės daugumos ir

krikščionių vienybės partija pasidavė, perleisdama atsakomybę už kitą kartą Švietimo ministerijai. Jauni žmonės negalvoja apie savo sielų išgelbėjimą – juos daug labiau domina Nazaa^*. Intelektualinis ir politinis elitas daugiausia užsiėmęs ginčais su buvusiais sąjungininkais, o daugelis konservatorių derasi dėl garbingiausių ir palankiausių pasidavimo sąlygų.

1973 m. paskelbtas mažytės „pasaulietinių humanistų“ grupės manifestas tapo savotišku etiniu kompasu Amerikai ir dabar pamažu tampa nerašytu įstatymu. Amerikiečiai išgirdo, įsisavino ir priėmė revoliucijos principus, kurie būtų šokiravę jų tėvus ir senelius. Į galvą ateina Aleksandro Pope'o geniali įžvalga:49

Iš pirmo žvilgsnio yda siaubinga,

Ir atrodo, kad ji tvyro nuodais,

Bet atidžiau pažvelk, ir baimė praeis,

Nuoširdžiai jausis prisirišimas išliks.**

* *Aukštųjų technologijų pramonės padėties Amerikos pramonėje rodyklė. – Pastaba.*

** „*Ese apie žmogų*“, vertė V. Mikuševičius.

Tik socialinė kontrrevoliucija arba religinis atgimimas gali pasukti Vakarus teisinga linkme, kol gimstamumo mažėjimas nepasiekė kritinio taško ir nenuleido uždangos „Homo Ossidentalis“ pjesės finalui. Tačiau kol kas nematome jokių ženklų nei vieno, nei kito.

Kokia jėga gali atsispirti hedonistinės kultūros sirenos dainai, tokiai viliojančiai ir kviečiančiai dainai, kurią kartoja beveik visi, kas patinka jaunimui – Holivudas, MTV, muilo operos, televizijos laidos, blizgūs žurnalai, populiarioji muzika, meilės romanai ir kiti bestseleriai? Kaip galime padėti tėvams, kai net mokytojai ir kunigai paaugliams dalija prezervatyvus? Kaip galime paskatinti Amerikos moteris prisiminti savo motinų ir močiukių vertybes: gerą vyrą, namą priemiestyje, krūvą vaikų? (Kažkaip tai atrodo kaip nerealių svajonių sąrašas.) Savo knygoje „Cezaris ir Kristus“, trečiojoje „Civilizacijos istorijos“ dalyje, Willas Durantas teigia, kad Romos imperijos žlugimą pirmiausia lėmė „biologiniai veiksniai“:

„Po Adriano laikų Vakaruose pastebimas reikšmingas gyventojų skaičiaus sumažėjimas... Septimijaus Severo dėsnis nurodo renuria hominum – vyrų trūkumą. Graikijoje gyventojų skaičiaus mažėjimas tęsėsi kelis šimtmečius. Aleksandrijoje, kuri gyrėsi savo gausa, vyskupas Dionizas 250 m. po Kr. suskaičiavo pusę buvusios gyventojų sumos. Jis liūdnai kalba apie žmonių rasės nuosmukį ir neišvengiamą išnykimą. Tik barbarų ir rytų tautų, tiek imperijos viduje, tiek už jos ribų, skaičius augo.“⁵⁰

Kodėl Romos gyventojų skaičius mažėjo? „Nepaisant teisinio persekiojimo, kūdikių žudymas klestėjo... Seksualiniai pertekliai taip pat silpnino vaikų gimdymą; santuokos atidėjimas turėjo panašų poveikį.“⁵¹ Durantas priduria: „Tikriausiai įvairių kontracepcijos metodų, abortų ir kūdikių žudymų derinys... pasireiškė ne tik skaičiais, bet ir disgeneze. Tinkamiausi vyrai vedė vėliau nei kiti, susilaukė vaikų vėliau nei kiti, bet mirė pirmieji.“⁵² Krikščionys susilaukė vaikų, pagonys – ne; abortai ir kūdikių žudymai, kurie sumažino pagonių „populiaciją“, krikščionims buvo draudžiami ir buvo laikomi lygiaverčiais žmogžudystei. Krikščionys dažnai grobdavo mirčiai pasmerktus pagonis kūdikius, juos krikštydavo ir augindavo savo tikėjimu, padedami bendruomenės.⁵³

Kokia ironija! Šiandien nusilpę, mirštantys krikščioniški Vakarai reikalauja, kad Trečiasis pasaulis ir „Musulmonų juosta“ priimtų kontracepciją ir legalizuotų abortus bei sterilizaciją. Bet kodėl šios tautos turėtų sudaryti savižudybės paktą su mumis, kai jos jau paveldės visą pasaulį iš mūsų, kurie per anksti paliko sceną?

Kai Vaterlo mūšyje iš jo buvo pareikalauta pasiduoti, generolas Cambronne atsakė: „Senoji gvardija miršta, bet nepasiduoda.“⁵⁴ Nuostabus šūkis tiems, kurie įstrigę mūsų kultūrinio karo koridoriuje. Tačiau atidžiai apžiūrėjus mūšio lauką – kur yra ginklai? Kas užkariauja aukštumas? – matyti, kad Senoji gvardija vis tiek turės mirti. Šiuolaikinių moterų sprendimai lemia Vakarų likimą – ar jis išsilaikys bent dar šimtmetį. Iki šiol Vakarų moterys neatidavė savo pasauliui net tiek laiko.

Bet iš kur kilo ši revoliucija, kuri taip greitai užvaldė daugelio „sukrikščionintų“ Vakarų tautų protus? Ir kokie buvo jos tikslai ir uždaviniai?